

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE MÜKEMMELİYETÇİ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE REKABETÇİ TUTUMUN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ *

Ayfer KÖROĞLU YILDIZ **
Müge AKBAĞ ***

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, lise öğrencilerinin mükemmeliyetçi kişilik özellikleri ve rekabetçi tutumlarının bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırma grubu 260'ı kız, 203'ü erkek 463 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak "Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği", "Rekabetçi Tutum Ölçeği", "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, kızların ve erkeklerin mükemmeliyetçi kişilik özellikleri anlamlı bir farklılık göstermezken; rekabetçi tutumun cinsiyet değişkeninden etkilendiği tespit edilmiştir. Mükemmeliyetçilik ve rekabetçi tutum öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bulgular, hem mükemmeliyetçilik hem de rekabetçi tutumun okul türü değişkeninden etkilendiğine işaret etmektedir.

Anahtar sözcükler: Mükemmeliyetçilik, rekabetçi tutum, lise öğrencileri

AN EXAMINATION ON PERFECTIONISM AND COMPETITIVE ATTITUDES IN RELATED TO SOME DEMOGRAPHICAL VARIABLES IN HIGH SCHOOL STUDENT SAMPLE

SUMMARY

The aim of the study is to examine the perfectionism and competitive attitudes in high school student sample in related to some certain socio-demographical variables such as gender, school type and number of sibling. The sample of the study consists of 463 high school students (260 female, 203 male). "Multidimensional Perfectionism Scale", "Competitive Attitudes Scale" and "Demographic Information Form" were used to collect data. According to the findings of the research, there is no significant difference between male and female students with respect to sub-dimensions of perfectionism, but there are significant gender differences in terms of competitive attitudes. No difference has been observed in perfectionism and also competitive attitudes scores in terms of the number of sibling variable. Both perfectionism and competitive attitudes scores revealed that there are significant differences in terms of school type.

Key words: Perfectionism, competitive attitudes, high school students

* Bu araştırma Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana-bilim Dalı'nda yapılan yüksek lisans tezinin bir bölümüne dayanarak hazırlanmıştır.

** Uzman Psikolojik Danışman

*** Marmara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışma A.B.D. Öğretim Üyesi

İçinde yaşadığımız yüzyılda bilim, teknoloji, sosyal, ekonomik alanda meydana gelen hızlı değişimler toplumların ve bireylerin de bu değişim ve gelişimlere uyum sağlama gereğini beraberinde getirmektedir. Bu durum, bir yandan topluma uyum sağlama diğer yandan da kendi bireysel kimliğini oluşturma yolunda ilerleyen gençler için daha da zorlayıcı olabilmektedir. Bireyin kendini varetmeye çalıştığı bu süreçte, karşımıza zaman zaman olumlu ancak zaman zaman da olumsuz etkileri olduğu düşünülen iki temel kişilik özelliği çıkmaktadır: Mükemmeliyetçilik ve rekabetçi tutum. Adler (2002)' in de belirttiği gibi, özellikle mükemmeliyetçilik nevrotik bir boyut kazandığında birey üstün olma çabaları nedeniyle toplumsal ilgi ve işbirliğinden uzak aşırı bir rekabete yönelebilmektedir. Yapılan araştırmalardan elde edilen bazı ampirik bulgular da (Koroğlu, 2008) bireyin özellikle kendisine yönelik mükemmeliyetçilik beklentileri arttıkça rekabet davranışının arttığına işaret etmektedir.

Mükemmeliyetçilik ile ilgili yapılan açıklamalara baktığımızda; bilim adamlarının mükemmeliyetçiliği değişik boyutlarıyla ve farklı açılardan değerlendirerek tanımladıkları dikkati çekmektedir. Hamachek (1978); mükemmeliyetçiliği, normal ve nevrotik mükemmeliyetçilik şeklinde iki boyutta tanımlamış ve mükemmeliyetçiliğin her zaman olumsuz bir özellik olmadığını belirtmiştir (akt: Wesch, 2001). Stöber ve Joormann (2001)'in yapmış olduğu araştırma da Hamachek'in bu görüşünü destekler niteliktedir.

Hewitt ve Flett (2002) ise, mükemmeliyetçiliği, çok boyutlu bir kavram olarak ele almış; bireyin aşırı derecede yüksek standartlar oluşturması ve kendisini aşırı derecede eleştirme eğilimi şeklinde tanımlamıştır. Bu tanıma göre; birey koyduğu ulaşılmaması zor standartlara göre kendini değerlendirmekte ve standartlar zor olunca başarısızlık ta kaçınılmaz hale gelmektedir. Tangney (2002), mükemmeliyetçilerin kendini değerlendirme konusunda fazlaca enerji sarf ettikleri için öz-değerlendirme sürecine kendilerini fazlaca kaptırdıklarını belirtir. Mükemmeliyetçilik, kişinin başarı sağlaması, otokontrol, organizasyonel beceriler, hedefleri elde etmeye uğraşmaktan hoşlanma, üretkenliğin artması gibi bazı olumlu özellikler sergilemesine yol açarken; bazı koşullarda kendini iyi hissetmeme ve kişisel gelişme ile uyum olmayan zarar verici bir kişilik özelliği haline de gelebilmektedir (Flett, Hewitt ve arkadaşları 2002). Mükemmeliyetçilik ile ilgili yapılan bazı araştırmalar; bu özelliğin intihar düşüncesi, anoreksiya, obsesif-kompulsif bozukluk, sürekli erteleme davranışı, kronik ağrılar ve alkolizm gibi ruhsal bozukluklar ve zihinsel özelliklerle ilişkili olabileceğini göstermiştir (Hewitt ve Flett, 1991; Rice ve Aldea, 2006; Frost, Kawamura, Hunt ve Dibartola, 2001; Wei, Heppner, Russell ve Young, 2006; Beevers ve Miller, 2004; Delegard, 2004; Ashby, Rice ve Martin, 2006; Shehniyilagh, 2000; Dinç, 2001).

Özellikle teknolojiye bağlı değişim, hızla artan nüfus ve toplumsal değişimle birlikte kıt olan kaynakları elde etmeye yönelik başlayan rekabet davranışı, araştırmanın diğer ana değişkenidir. Rekabet, sözlük anlamı olarak belli bir hayat kaynağı için iki organizma veya iki popülasyon arasında süren mücadele (Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü, 2008) olarak tanımlanırken; psikoloji literatüründe, genellikle bir kişinin diğerlerine yetişmeye ya da onu geçmeye çalıştığı, belli bir nesneyi elde etmeye, ün, ululuk, başarı ve şeref kazanmaya yöneldiği eylemler olarak ifade edilmektedir (Jelsild, 1979). Pierson (1990) ise rekabetçiliği

çok boyutlu bir kavram olarak ele almış, *amaca ulaşma arzusu ve diğerlerinden daha iyi olma ve daha iyi yapmayı vurgulayan mükemmel olma arzusu* şeklinde tanımlamıştır. Bu iki boyut birbirinden bağımsız işlemekle birlikte, hedef başarmaktır.

Bazı psikoloji yaklaşımları da rekabetçi tutumun oluşması ve gelişmesine yönelik farklı bakış açılarına sahiptir. Bu açıklamalara kısaca bir göz atacak olursak; psikoanalitik kuramın, rekabeti çatışma kavramı ile açıkladığı görülmektedir. Psikoanalitik kurama göre, çatışma normal ve sağlıklı bir durumdur ve kendini iki şekilde gösterir: İç ve dış çatışmalar. Dış çatışmalar, çocuğu kendi çevresi ile özellikle ailesi ile karşı karşıya getirirken, iç çatışma çocuğun kendisine yani “ben”in, “alt ben”ine karşı gelmesiyle oluşur. Oedipus kompleksi de dış çatışmalarla, özellikle aynı cinsten ebeveyne karşı gösterdiği saldırganlıkla başlar. Kardeşler arası rekabet de bir dış çatışmadır. Kardeşler arası rekabette; oedipus kompleksi çatışmasında olduğu gibi sevgi ve saldırganlık güdülerini birbirlerini yatıştırıp, toplum tarafından kabul edilir bir uzlaşma ile son bulur. Oedipus kompleksinin aşılması gerçekleşemezse ve öteki ebeveyne karşı cinsel dürtüler ve aynı cinsiyetteki ebeveyne karşı düşmanca rekabet davranışları sürerse çevreye karşı uyumsuzluk ve ilerlemenin tıkanması gibi istenmeyen durumlar ortaya çıkar (Corman, 1996).

Bireysel psikoloji yaklaşımı ise; herkesin bir eksiklik (aşğılık) duygusu ile dünyaya geldiğini ve yaşamı boyunca da bu duygu ile baş edebilmek için çaba gösterdiğini belirtir (Burger, 2006). Adler (2002), bu eksiklik duygusunun kişide olumlu ve olumsuz sonuçlar yarattığını, insanın bu eksiklik duygularını kapatmak için sağladığı başarılarının kendisine yüksek bir değer duygusu verdiğini ve bu durumdan mutlu olduğunu belirtir. Buna karşın Adler, aşırı eksiklik duygusuna sahip olan kişilerin, bu duyguya çok hassas olduğunu, bencilce kendini düşündüğü, nevrozun temellerini attıklarını ve yaşamlarını bir işkenceye dönüştürdüklerini söylemektedir. Horney (2003) ise, rekabeti, normal ve nevrotik rekabet olarak ikiye ayırarak tanımlar. Normal rekabetçi tutumun kaynağının, kişinin olumlu özelliklerinden; nevrotik rekabetçiliğın kaynağının ise nevrotik ihtiyaçlardan beslendiğini belirtir.

Buraya kadar aktarılan teorik ve ampirik bilgiler, mükemmeliyetçilik ve rekabetin aşırı düzeyde olması durumunda insanın ruh sağlığını olumsuz yönde etkilediği, belli bir düzeyde kaldığında ise olumlu bir kişilik özelliği olduğu görüşünü desteklemektedir. Sungur (1992)’un da belirttiği gibi, aşırı mükemmeliyetçilik dolayısıyla rekabet aynı zaman da kişinin yaratıcılığını ve üretkenliğini de engelleyici etki yaratmaktadır. Özellikle ülkemiz koşullarında ilkökul döneminden itibaren eğitim sistemi içinde eleyici nitelikteki birçok sınava girmek ve yaşlıları arasından sıvrılmek durumunda kalan lise öğrenimi gören ergenlerin, bu iki kişilik özelliğine yatkınlık göstermeleri olasılığı yüksektir. Ergenlerin içinde buldukları gelişim dönemi itibariyle kimlik kazanımı sürecini sağlıklı olarak tamamlayabilmeleri açısından risk faktörlerinin belirlenmesi ve bu doğrultuda koruyucu önlemler alınmasının son derece önemli olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla, bu araştırma kapsamında mükemmeliyetçilik ve rekabet davranışının cinsiyet, okul türü, sahip olunan kardeş sayısı gibi bazı sosyo-demografik değişkenlerden etkilenip etkilenmediği incelenmek istenmiştir.

YÖNTEM

Lise öğrencilerinde mükemmeliyetçi kişilik özellikleri ve rekabetçi tutumun cinsiyet, okul türü, sahip olunan kardeş sayısı gibi bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelendiği bu araştırma karşılaştırmalı tarama modelinde hazırlanmıştır.

Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini İstanbul İli'nin Kartal İlçe'sinde meslek lisesi, Anadolu lisesi, resmi lise ve kolejde öğrenim gören 10. ve 11. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem ise, bu öğrenciler arasından random küme örnekleme yoluyla belirlenen 463 (260'ı kız, 203'ü erkek) öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplama aracı olarak, mükemmeliyetçi kişilik özelliğini ölçmek için Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (ÇBMÖ), öğrencilerin rekabetçi tutumlarını belirlemek için Rekabetçi Tutum Ölçeği (RTÖ), sosyo-demografik bilgilere ulaşabilmek için araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (ÇBMÖ): Hewitt ve Flett (1991) tarafından geliştirilen ÇBMÖ, *kendine yönelik mükemmeliyetçilik*, *diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik* ve *toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik* olmak üzere üç alt ölçekten oluşan 7'li likert tipi bir ölçektir. *Kendine yönelik mükemmeliyetçilik* alt boyutu, kişinin kendisine yönelik yüksek standartları ve kendi davranışlarını eleştirel değerlendirmeyi ölçmektedir. Bu ölçekten alınabilecek puanlar, 19 ile 133 arasında değişmektedir. *Diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik* alt boyutu, başkalarının yeteneklerine yönelik inançları ve beklentileri ölçer. Bu ölçekten alınabilecek puanlar, 10 ile 70 arasında değişmektedir. *Toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik* alt boyutu ise kişinin kendisi için anlamlı olan insanlar tarafından belirlendiğine inandığı yüksek standartları ölçer. Bu ölçekten alınabilecek puanlar da, 15 ile 105 arasında değişmektedir. Yüksek puan ilgili alt ölçekteki mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin orijinal formu alt ölçeklerinin güvenilirlik katsayıları Cronbach alfa değerlerine bakılarak hesaplanmıştır. Buna göre; Cronbach alfa katsayısı, *kendine yönelik mükemmeliyetçilik* için 0.86; *diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik* için 0.82 ve *toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik* için 0.87 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerin madde toplam korelasyonları *kendine yönelik mükemmeliyetçilik* için 0.51 ile 0.73 arasında, *diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik* için 0.43 ile 0.64 arasında ve *toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik* için ise 0.45 ile 0.75 arasında hesaplanmıştır. Maddelerin faktör yükleri ise *kendine yönelik mükemmeliyetçilik* için 0.45 ile 0.66, *diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik* için 0.39 ile 0.69 ve *toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik* için 0.45 ile 0.66 arasında bulunmuştur (Akt: Mızrak, 2006).

Testin Türk kültürüne uyarlama çalışmaları Oral (1999) tarafından yapılmıştır. Oral (1999), ÇBMÖ'nin alfa katsayılarını *kendine yönelik mükemmeliyetçilik* alt ölçeği için 0.91, *diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik alt ölçeği* için 0.73 ve *toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik* alt ölçeği için 0.80 olarak bulmuştur. Elde edilen bulgular, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğuna ilişkin yeterli kanıtlara işaret etmektedir.

Rekabetçi Tutum Ölçeği (RTÖ): Rekabetçi tutumu ölçmeye yönelik olarak ülkemizde yapılan ilk adaptasyon çalışması, Karen Horney'in nöroz kuramından hareketle Ryckman, Hammer, Kaczor ve Gold (1990) tarafından geliştirilen Aşırı Rekabetçi Tutum Ölçeği'nin Aydın ve Akbağ (1996) tarafından ülkemiz koşullarına uyarlandığı çalışmadır. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, araştırmacılar aşırı rekabetçiliğin Türk toplum yapısına çok uygun olmadığını, bunun yerine rekabetçi tutumu ölçen başka bir ölçeğin geliştirilmesinin daha uygun olacağını belirtmişlerdir. Bunu takip eden süreçte, Akbayırlı (1998) tarafından Rekabetçi Tutum Ölçeği (RTÖ) geliştirilmiş ve adı geçen araştırmacıların önerisi de dikkate alınarak bu çalışmada RTÖ'nin kullanılmasına karar verilmiştir. Ölçek, 5'li likert tipi olup 23 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan rekabetçi tutumun yüksek olduğu, düşük puan ise rekabetçi tutumun düşük olduğu anlamına gelir.

Ölçeğin güvenilirliğini hesaplamak için yapılan çalışmalarda ölçeğin iki yarım güvenilirliği, iki yarıda eşit sayıda madde bulunmadığından bu amaçla kullanılan Horst formülünden yararlanılarak belirlenmiş ve elde edilen iki yarım güvenilirlik katsayıları birden fazla çalışma grubu için 0.89 ve 0.93 arasında değişmiştir. Ayrıca yapılan diğer bir güvenilirlik çalışmasında Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış; hesaplanan alfa değeri 0.92 olarak tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalar ölçeğin güvenilir olduğuna dair yeterli kanıtlar sunmaktadır. Rekabetçi Tutum Ölçeği'nin uygulandığı grupta üst ve alt grup ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu da ($t=9.56$, $p<.001$) bulunmuştur. Bu sonuç, ölçeğin rekabetçi tutuma sahip olanlarla olmayanları oldukça iyi düzeyde ayırt edebildiğini göstermiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda varyans oranının % 62.2 olduğu tespit edilmiş, bu sonuç ta ölçeğin yapı geçerliliğinin istenilen düzeyde olduğunu düşündürmüştür. Böylelikle, yapılan geçerlik çalışmaları sonucunda ölçeğin geçerli olduğu yönünde de önemli kanıtlar tespit edilmiştir (Aydın ve Akbayırlı, 2000).

Kişisel Bilgi Formu: Bu araştırma için hazırlanan kişisel bilgi formu, örnekleme oluşturan öğrencilerden cinsiyet, okuduğu okulun türü, sahip olunan kardeş sayısı gibi sosyo-demografik değişkenlere ilişkin bilgi almak amacı ile sorulan sorulardan oluşmaktadır.

Verilerin Çözülmesi

Veri toplama araçlarının uygulanması hakkında öğrencilere gerekli açıklamalar yapılmış, öğrencilerin ölçme araçlarını yaklaşık 35-45 dakika arasında değişen sürelerde cevapladıkları gözlemlenmiştir. Verilerin analizi aşamasında, mükemmeliyetçilik puanlarının ve rekabetçi tutum puanlarının çalışmada ele alınan değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadıklarını saptamak üzere çeşitli hipotez testleri kullanılmıştır. Demografik özelliklerin kendi içinde iki kategoriye ayrıldığı durumlarda ilişkisiz grup t-testi, ikiden fazla gruba ayrıldığı durumlarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA)

tekniklerinden yararlanılmıştır. ANOVA analizinde fark çıkan durumlarda farkın hangi gruplardan kaynaklandığını anlamak amacıyla tamamlayıcı hesaplama tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Elde edilen istatistiklerin anlamlılığı. 05 düzeyinde ve çift yönlü olarak sınanmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın birinci alt amacı, lise öğrencilerinin mükemmeliyetçi kişilik özellikleri ve rekabetçi tutum puanlarının nasıl bir dağılım gösterdiğini tespit etmektir.

Tablo 1. Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik ve Rekabetçi Tutum Ölçeği'nden Alınan Puanların Ortalama (x) ve Standart Sapma (ss) Değerleri

Değişkenler	n	x	ss
KYM	463	95.21 (5.01)*	.93
DYM	463	40.24 (4.02)	.94
TTDM	463	62.54 (4.16)	.78
Rekabetçi Tutum	463	83.29	13.21

*Ağırlıklı ortalama

Tablo 1'de görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin mükemmeliyetçi kişilik özelliği alt boyutları açısından en yüksek ağırlıklı ortalamayı kendine yönelik mükemmeliyetçilik (KYM) alt boyutundan ($x=5.01$), en düşük ağırlıklı ortalamayı ise diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik (DYM) alt boyutundan ($x=4.02$) aldıkları belirlenmiştir. Bu bulgu, örneklemde yer alan lise öğrencilerinin en fazla kendilerine en az da diğerlerine karşı mükemmeliyetçi bir yapı sergilediklerini düşündürmektedir. Rekabetçi tutum açısından bakıldığında ise; ölçekten alınabilecek en yüksek puanın 115 olduğu dikkate alındığında öğrencilerin ölçekten aldıkları puan ortalamasının ($x=83.29$) göreceli olarak yüksek olduğu söylenebilir.

Mükemmeliyetçi Kişilik Özelliği Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacında, lise öğrencilerinin mükemmeliyetçi kişilik özelliklerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı sınanmıştır.

Tablo 2. Cinsiyet Değişkenine Göre Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nden Alınan Puanların x, ss ve İlişkisz Grup t-Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	N	x	ss	sd	t
KYM	Kız	260	96.61	17.67	461	1.94
	Erkek	203	93.42	17.48		
DYM	Kız	260	40.43	9.75	461	.48
	Erkek	203	40.00	8.94		
TTDM	Kız	260	62.44	12.87	461	.18
	Erkek	203	62.25	9.87		

Tablo 2’den de anlaşılacağı gibi, yapılan ilişkisiz grup t-testi sonuçlarına göre Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği alt boyutlarından alınan puan ortalamalarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Araştırmanın üçüncü amacında, öğrencilerin mükemmeliyetçi kişilik özelliklerinin okudukları okul türü değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı sorusuna cevap aranmıştır.

Tablo 3. Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	N	x	ss	Var. K.	KT	sd	KO	F
KYM	Anadolu L.	96	91.09	18.45	G.Arası	3459.78	3	1153.26
	Resmi L.	107	99.29	19.12	Grup İçi	140316.06	459	305.69
	Meslek L.	202	94.83	15.73				3.77*
	Kolej	58	95.84	18.48	Toplam	43775.83	462	
	Toplam	463	95.21	17.64				
DYM	Anadolu L.	96	40.11	9.32	G.Arası	612.29	3	204.09
	Resmi L.	107	41.89	8.07	Grup İçi	40180.15	459	87.53
	Meslek L.	202	39.13	10.03				2.33
	Kolej	58	41.34	9.18	Toplam	40792.44	462	
	Toplam	463	40.25	9.39				
TTDM	Anadolu L.	96	59.01	11.96	G.Arası	2531.60	3	843.87
	Resmi L.	107	63.34	11.04	Grup İçi	60030.88	459	130.79
	Meslek L.	202	62.05	10.99				6.45***
	Kolej	58	67.16	12.72	Toplam	62562.48	462	
	Toplam	463	62.36	11.64				

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Tablo 3’e göre, lise öğrencilerinin kendine yönelik mükemmeliyetçilik ve toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik puanlarının okudukları okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (F=3.77, p<.05; F=6.45, p<.001). Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, kendine yönelik mükemmeliyetçilik puanları, resmi lise öğrencileri ile Anadolu lisesi öğrencileri arasında resmi lise öğrencileri lehine anlamlı olarak bir farklılık göstermektedir (p<.01). Diğer taraftan; toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik puanlarının kolej öğrencilerinde, Anadolu lisesi ve meslek lisesinde okuyan öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (p<.001, p<.05).

Araştırmanın dördüncü amacı, öğrencilerin mükemmeliyetçi kişilik özelliklerinin sahip oldukları kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir.

Tablo 4. Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		N	x	ss	Var. K.	KT	sd	KO	F
KYM	Kardeş yok	51	96.27	19.42	G.Arası	1559.62	3	519.87	
	Bir kardeş	160	93.04	15.87	Grup İçi	142216.21	459	309.84	
	İki-üç kardeş	202	97.01	18.20					1.68
	Dört ve üstü	50	93.82	18.49	Toplam	143775.83	462		
	Toplam	463	95.21	17.64					
DYM	Kardeş yok	51	39.82	9.39	G. Arası	177.24	3	59.08	
	Bir kardeş	160	39.51	9.69	Grup İçi	40615.19	459	88.49	
	İki-üç kardeş	202	40.87	9.09					.67
	Dört ve üstü	50	40.54	9.75	Toplam	40792.44	462		
	Toplam	463	40.25	9.39					
TTDM	Kardeş yok	51	63.88	11.38	G.Arası	489.58	3	163.19	
	Bir kardeş	160	61.11	11.06	Grup İçi	62072.90	459	135.24	
	İki-üç kardeş	202	63.09	12.13					1.21
	Dört ve üstü	50	61.86	11.58	Toplam	62562.48	462		
	Toplam	463	62.36	11.64					

Elde edilen bulgular sonucunda, Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği alt boyutlarından alınan puan ortalamalarının sahip olunan kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 4).

Rekabetçi Tutum Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci amacı, araştırmanın ikinci bağımlı değişkeni olan rekabetçi tutumun cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmektir.

Tablo 5. Cinsiyet Değişkenine Göre Rekabetçi Tutum Ölçeği'nden Alınan Puanların x, ss ve İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	x	ss	Sd	t
Kız	260	84.52	13.46	461	2.28*
Erkek	203	81.72	12.74		

*p<.05

Elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin rekabetçi tutum puan ortalamaları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (t=2.28, p<.05). Bu fark,

kızların lehine olup, kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha fazla rekabetçi tutuma sahip oldukları söylenebilir (Tablo 5).

Araştırmanın altıncı amacında, öğrencilerin rekabetçi tutumlarının okudukları okul türü değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı sorusuna cevap aranmıştır.

Tablo 6. Rekabetçi Tutum Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	sd	KO	F
Anadolu L.	96	79.39	14.75	G. Arası	2850.47	3	950.16	
Resmi L.	107	86.64	12.11	Grup İçi	77833.58	459	169.57	
Meslek L.	202	82.91	12.02					5.60**
Kolej	58	84.95	14.86	Toplam	80684.05	462		
Toplam	463	83.29	13.22					

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Tablo 6’da görüldüğü gibi, lise öğrencilerinin rekabetçi tutum puanları okudukları okul türü değişkenine göre farklılaşmaktadır ($F=5.60$, $p < .01$). Farklılığın hangi okul türlerinden kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre sözkonusu fark, resmi lisede okuyan öğrenciler ile Anadolu lisesinde okuyan öğrencilerin rekabetçi tutum puan ortalamaları arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Bu sonuçlardan yol çıkarak resmi lisede okuyan öğrencilerin Anadolu lisesinde okuyan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde rekabetçi tutuma sahip olduğu söylenebilir.

Araştırmanın son amacı ise, lise öğrencilerinin rekabetçi tutumlarının kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesidir.

Tablo 7. Rekabetçi Tutum Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	N	x	ss	Var. K.	KT	sd	KO	F
Kardeş yok	51	84.45	14.98	G.Arası	1407.62	3	469.21	
Bir kardeş	160	81.09	13.22	Grup İçi	79276.43	459	172.72	
İki-üç kardeş	202	84.93	13.57					2.49
Dört ve üstü	58	82.56	13.14	Toplam	80684.86	462		
Toplam	463	83.29	13.22					

Elde edilen bulgulara göre, sahip olunan kardeş sayısı değişkenine göre rekabetçi tutum puanlarının farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Tablo 7).

TARTIŞMA

Bu araştırmanın sonucunda; kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha rekabetçi oldukları belirlenirken, cinsiyet değişkeninin mükemmeliyetçi kişilik özelliği üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı sonucuna varılmıştır. Araştırmadan kızların daha rekabetçi olduğu yönünde elde edilen bulgu, ülkemizde yapılan diğer araştırma bulgularıyla çelişmektedir (Akbayırılı, 2000; Yenidünya, 2005). Sözkonusu araştırmalarda cinsiyete bağlı anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Adler (2003) de cinsiyetler arasında biyolojik olarak rekabet açısından bir farklılık olmadığına dikkat çekmektedir. Yurt dışında yapılan bazı çalışmalarda, cinsiyetten çok cinsiyet rolü üzerinde durulmakta ve genellikle erkeklerin kızlara göre daha rekabetçi oldukları belirtilmektedir (Simmons ve diğerleri, 1986; Lynn, 1992). Toplumumuzda ÖSS gibi bir sınavı kazanma ve kendine yeten bir insan olma konusunda ailelerin kızlardan beklentilerinin arttığı düşünüldüğünde, “erkek eline bakma kazancın olsun”, “erkekler her işi yaparak para kazanır ama kızların iyi bir üniversite bitirmeleri gerekir” gibi söylemler kızların rekabetçi tutumlarında artışa yol açmış olabilir. Bu nedenle, konunun ülkemiz koşullarında da cinsiyet rolleri bağlamında incelenmesinde fayda olduğu düşünülmektedir.

Diğer taraftan mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin cinsiyet değişkeninden etlikenmediğine işaret eden bulgu, daha önce yapılmış araştırmalardan elde edilen bulgularla (Sun Selışık, 2003; Saya, 2006; Sapmaz, 2006; Bencik, 2006) tutarlılık içindedir. Tuncer ve Voltan-Acar (2006) tarafından yapılan çalışmada ise toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik özelliğinin erkeklerde kızlara oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarındaki bu farklılıkların örneklem grubundan kaynaklandığı düşünülmektedir. Cinsiyet farkının bulunduğu çalışmalar üniversite öğrencileri üzerinde,

farkın tespit edilmediği çalışmalar ise lise ve ilköğretim ikinci kademe öğrencileri üzerinde (Saya, 2006; Bencik, 2006) yapılmıştır. Bu çalışmada da cinsiyete bağlı farklılığın tespit edilememesinin, toplumun her iki cinsiyetten de ÖSS sınavını kazanma, derslerde başarılı olma, okul kurallarına uyma gibi benzer beklentilere sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuca göre, hem mükemmeliyetçi kişilik özelliği hem de rekabetçi tutum öğrencilerin okudukları okul türü değişkenine göre anlamlı olarak farklılık göstermiştir. Mükemmeliyetçi kişilik özelliği açısından bakıldığında; kendine yönelik mükemmeliyetçilik düzeyinin resmi lisede okuyan öğrencilerde Anadolu lisesinde okuyan öğrencilere oranla daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Orta Öğretim Kurumları Sınavı (OKS)'nda başarılı olarak Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerin sözkonusu başarı deneyimleri kendilerine olan güvenlerini artırarak mükemmeliyetçilik düzeyini düşürmüş olabilir. Resmi lisede okuyan öğrencilerin başarısızlık deneyimleri ise, yeterince iyi olmadıkları ve daha iyi olmaları gerektiği düşüncesini doğurup kendine yönelik mükemmeliyetçilik düzeyini artırmış olabilir. Wesch (2001) bir araştırmasında hedeflerine ulaşabileceğine yönelik beklentiye sahip olup hedeflerin üstesinden gelmede öz-saygısı yüksek olanların mükemmeliyetçilik ve depresyon düzeylerinin düştüğü sonucuna ulaşmıştır. Campbell ve Di Paula (2002)'ya göre de mükemmeliyetçi kişiler başarısızlığı önlemek adına mükemmel olmak için çabalamayı önemli bir strateji olarak kullanmaktadır. Elde edilen bu bulgu aynı zamanda, kendine yönelik mükemmeliyetçilerin gerçekçi olmayan kişisel standartlara sahip olmakla birlikte eyleme geçmede tereddüt etmeleri ve sık sık geçmiş başarısızlıklara ve hatalara odaklanmalarına bağlanabilir.

Toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik boyutu ise, kolejde okuyan öğrencilerde meslek lisesi ve Anadolu lisesinde okuyan öğrencilere oranla daha yüksek bulunmuştur. Yaşlarına göre birçok olanağa sahip ve yüksek ekonomik yatırım yapılarak koleje gönderilen öğrencilerden derslerinde daha iyi performans beklenmesi artan performans kaygısıyla birlikte toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçiliği daha fazla hissetmelerine neden olmuş olabilir. Nitekim Mor, Flett ve Hewitt (1995) profesyonel müzisyen, oyuncu ve dansçılardaki performans kaygısının toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilikle ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Dolayısıyla bu bulgu, beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Rekabetçi tutumun da okul türüne göre farklılaşması araştırmadan elde edilen bir diğer sonuçtur. Resmi lisede okuyan öğrenciler Anadolu Lisesi'nde okuyanlara göre daha yüksek düzeyde rekabetçi tutuma sahiptirler. Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerin OKS sınavını kazanmalarına bağlı olarak başarılı olduklarına dair geliştirdikleri olumlu düşünceler rekabetçi tutumlarında düşüşe neden olmuş olabilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, mükemmeliyetçi kişilik özellikleri ve rekabetçi tutumun her ikisinin de öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısından anlamlı düzeyde etkilenmediğini göstermektedir. Mükemmeliyetçiliğin tüm alt boyutlarında iki ya da üç kardeşe sahip olanların ortalamaları tek kardeşe sahip olanlara kıyasla daha yüksek olmakla birlikte istatistiksel anlamlılık tespit edilememiştir. Benk (2006) ise üniversite öğrencileri

üzerinde yaptığı çalışmada bu araştırmada elde edilemeyen istatistiksel anlamlılığa ulaşmıştır. Adler (2003)'e göre, aile içinde kendinden büyük ve kendinden küçük kardeşe sahip olmak ve de özellikle arada kalan ortanca çocuk olmak küçük kardeşle ebeveynin sevgisini, büyük kardeşle de gücü paylaşmaya yönelik olarak mükemmel olma isteğini ve rekabeti artırabilir. İstatistiksel olarak anlamlı bir fark çıkmasa da ortalamalar arasındaki fark Adler (2003)'in bu görüşüne bağlanabilir.

Rekabetçi tutum açısından bakıldığında; istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmamakla birlikte hiç kardeşi olmayanlarla birden fazla kardeşi olanların rekabetçi tutum puan ortalamalarının tek kardeşi olanlara kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bulgu, Yine Adler(2003)'in görüşleriyle açıklanabilir. Tek kardeşi olanlarda roller genelde belirgindir. Büyük kardeşin koruyan küçük kardeşin korunan, büyük kardeşin güçlü küçük kardeşin ise zayıf kabul edilmesi ve dolayısıyla rollerin bu derece net olması rekabetin azalmasına neden olmuş olabilir. Ancak kardeş sayısı değişkeni ile hem mükemmeliyetçilik hem de rekabetçi tutum arasındaki ilişki farklı örneklem grubu ve araştırma yöntemleriyle (özellikle nitel veriler toplanarak) yeniden sınanmalıdır.

Bu araştırmanın kendi içinde bazı sınırlılıkları mevcuttur. Daha sonra yapılacak araştırmalarda rekabetçi tutum ve mükemmeliyetçi kişilik özelliğini etkileyen etmenler yetişkin, ergen ve daha küçük yaş gruplarından oluşan bir araştırma deseni içinde karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Araştırmada özellikle okul türünün her iki kişilik özelliği üzerinde etkili bir değişken olduğu belirlenmiştir. Okullardaki koruyucu/önleyici rehberlik hizmetleri kapsamında bu durum bir risk faktörü olarak ele alınıp, mükemmeliyetçi ve rekabetçi kişilik özelliklerinin olumsuz yönlerinin törpülenmesini ve sağlıklı yönlerinin ön plana çıkarılmasını destekleyici grup rehberlik programları düzenlenmeli ve programların etkililiği deneysel çalışmalarla incelenmelidir. Cinsiyetin her iki kişilik özelliği üzerindeki etkisine ilişkin sonuçların literatürle çelişmesi konunun Türk kültüründe cinsiyet rolleri bağlamında da incelenmesi gerektiğini düşündürmektedir.

KAYNAKLAR

- Adler, A. (2002). *Psikolojik aktivite: Üstünlük duygusu ve toplumsal ilgi*. (B. Orakçı, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Adler, A. (2003). İnsan tabiatını tanıma (6.Baskı), (A.Yörükkan, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Akbayırılı, Y. (1998). Bir ölçek geliştirme çalışması: Rekabetçi Tutum Ölçeği (RTÖ); geliştirilmesi, güvenilirliği, geçerliliği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ashby, S.J., Rice, K.G., & Martin, J.L. (2006). Perfectionism, shame, and depressive symptoms. *Journal of Counseling & Development*, (84), 148-155.
- Aydın, B. ve Akbayırılı, Y. (2000). Bir ölçek geliştirme çalışması: Rekabetçi Tutum Ölçeği (RTÖ); geliştirilmesi, güvenilirliği, geçerliliği. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (12), 9-24.
- Aydın, B. ve Akbağ, M. (1996). Aşırı Rekabetçi Tutum Ölçeği'nin ülkemiz koşullarına uyarlanması. II. Ulusal Eğitim Sempozyumu Bildirileri (s.198-205). İstanbul: Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası.
- Beevers, C.G., & Miller, I.W. (2004). Perfectionism, cognitive, bias and hopelessness as prospective predictors of suicidal ideation. *Suicide & Life-Threatening Behavior*, 34 (2), 126-132.
- Bencik, S. (2006). Üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Benk, A. (2006). Üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik kişilik özelliğinin psikolojik belirtiler ile ilişkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü. (2008). <http://tdkterim.gov.tr/?kelime=rekabet&kategori>. Web adresinden 26 Mayıs 2008 tarihinde elde edilmiştir.
- Burger, J.M. (2006). *Kişilik, psikoloji biliminin insan doğasına dair söyledikleri* (E. Sarioğlu, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları (Eserin aslının basım tarihi 2004).
- Campbell, J.D. & Di Paula, A. (2002). Perfectionistic self-beliefs: Their relation to personality and goal pursuit. In G.L.Flett ve P.L. Hewitt (Eds.), *Perfectionism: Theory, research and treatment* (pp.181-198). Washington DC, American Psychological Association.
- Corman, L. (1996). *Psikanaliz açısından çocuk eğitimi* (2. baskı), (H. Portakal, Çev.). İstanbul: Cem Yayınevi.

- Delegard, D. (2004). *The role of perfectionism in anxiety, self-esteem and internalized shame*. Unpublished Doctorate Thesis, Marquette University, Wisconsin, USA.
- Dinç, Y. (2001). *Predictive role of perfectionism on depressive symptoms and anger: Negative life events as the moderator*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Flett, G.L., & Hewitt, P.L. (2002). *Perfectionism: Theory, research and treatment*. Washington: American Psychological Association.
- Frost, R. O., Kawamura, K.Y., Hunt, S.L., & DiBartolo, P. M. (2001). Perfectionism, anxiety and depression: Are the relationship independent?. *Cognitive Therapy and Research*, 25 (3), 291-301.
- Hewitt, P.L., & Flett, G.L. (1991). Dimensions of perfectionism in unipolar depression. *Journal of Abnormal Psychology*, 100, 98-101.
- Hewitt, P.L., Caelian, C.F., Flett, G.L., Sherry, S.B., Collins, L., & et al. (2002). Perfectionism in children: Associations with depression, anxiety, and anger. *Personality and Individual Differences*, 32 (6), 1049-1061.
- Horney, K. (2003). *Çağımızın nevrotik kişiliği*, (S. Koçak, Çev.). Ankara: Ege Matbaası.
- Jersild, A.T. (1979). *Çocuk psikolojisi* (G. Günç, Çev.). Ankara: "S" Yayınları.
- Köroğlu, A. (2008). Lise öğrencilerinin mükemmeliyetçilik özellikleri ile rekabetçi tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Lynn, R. (1992). Sex differences in competitiveness and the valuation of money in twenty countries. *The Journal of Social Psychology*, 133 (4), 507-511.
- Mor, S., Day, H.I., Flett, G.L. & Hewitt, P.L. (1995). Perfectionism, control, and components of performance anxiety in professional artists. *Cognitive Therapy and Research*, 19, (2), 207-225.
- Mızrak, E. (2006). *Anksiyete bozukluğu ve/veya depresif bozukluk tanısı alan hastalarda Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin uyarlama çalışması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Oral, M. (1999). *The relationship between dimensions of perfectionism, stressful life events and depressive symptoms in university students "test of diathesisstress model of depression"*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pierson, S. G. (1990). The competitiveness questionnaire: A measure of two components of competitiveness. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 23, 108-115.

- Rice, G.K., & Aldea, M.A. (2006). State dependence and trait stability of perfectionism: A short-term longitudinal study. *Journal of Counseling Psychology, 53* (2), 205-212.
- Sapmaz, F. (2006). Üniversite öğrencilerinin uyumlu ve uyumsuz mükemmeliyetçilik özelliklerinin psikolojik belirti düzeyleri açısından incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Saya, P. (2006). The relationship between attachment styles and perfectionism in high school students. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Shehniyilagh, E. (2000). *The relation between depression and two aspect of personality: Perfectionism and obsessive-compulsiveness*. Unpublished Doctorate Thesis, Tennessee State University, USA.
- Simmons, C.H., King, C.S., Tucker, S.S. & Wehner, E.A. (1986). Success strategies: Winning through cooperation or competition. *Journal of Social Psychology, 126* (4) 437-444.
- Stöber, J. & Joormann, J. (2001). Worry, procrastination and perfectionism: Differentiating amount of worry, pathological worry, anxiety and depression, *Cognitive Therapy and Research, 25* (1), 49-60.
- Sun Selşik, Z. (2003). The dimensions of perfectionism and their relations to helpless explanatory style. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sungur, N. (1992). Yaratıcı düşünce. İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.
- Tangney, J.P. (2002). "Perfectionism and the self-conscious: Shame, guilt, embarrassment and pride. In Flett ve P.L.Hewit (Eds.), *Perfectionism: Theory, research and treatment* (pp.199-215). Washington DC, American Psychological Association.
- Tuncer, B. ve Voltan-Acar, N. (2006). Kaygı düzeyleri farklı üniversite hazırlık sınıfı öğrencilerinin mükemmeliyetçilik özelliklerinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Wei, B., Heppner, P.P., Russell, D.W., & Young, S.K. (2006). Maladaptive perfectionism and ineffective coping as mediators between attachment and future depression: A prospective analysis, *Journal of Counseling Psychology, 53* (1), 67-79.
- Wesch, S. L. (2001). *Moderators of the perfectionism-depression connection: When is it bad to want to be good?* Unpublished Master Thesis, American University, Washington DC, USA.
- Yenidünya, A. (2005). Lise öğrencilerinde rekabetçi tutum, benlik saygısı ve akademik başarı ilişkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.